XXVII. évfolyam 9. szám. Ára 24 fillér. Székelyudvarhely, 1944. február 26.

Székely Közélet

Politikai, közgazdasági és társadalmi ujság

Felelős szerkesztő: TOMPA LÁSZLÓ.
Felelős kiadó: ifj. dr. JODÁL GÁBOR.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 12.

Megjelenik hetenként egyszer.
Előfizetés egész évre: . . . . . 12 pengő.
Egyes szám ára: . . . . . 24 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal telefonszáma: 39.

A jövendő kereskedése

Nemrég olvashattunk arról, hogy megyénk a »legszövetkezetibb megye« Erdélyben. Nagy örömmel tölthet el ez minket, mert a jól megszervezett, valóban népünk érdekeit néző szövetkezetekben nemcsak a kereskedelem egyik formáját, hanem a jövendő kereskedését keressük és látjuk.

Ha azoknak az országoknak az életét (természetesen béke-életét) nézzük, ahol a szövetkezetek lassan-lassan jóformán egészen átvették a javak összeszedésének és kiosztásának hatalmas munkáját, — azt látjuk, hogy nemcsak iparilag és kereskedelmileg állott be óriási fejlődés az ilyen országokban, hanem egymáshoz is sokkal közelebb kerültek az emberek, s a demokráciának igazi, legkivánatosabb formája alakult igy ki. Dánia, Finnország szövetkezeti élete döntő hatással volt ezeknek az országoknak egész berendezésére, hatalmas felvirágzására, a javak egyenletes felosztására.

És ma különösen fontos, hogy a kereskedelemnek ez a legtisztább, legjobban ellenőrizhető, legtöbbek javát szolgáló formája alakuljon ki. Hiszen ma bizonyos kereskedőknek, sőt sokszor a feketepiacnak kényre-kedvre ki van szolgáltatva a fogyasztóközönség, és a paragrafusok között mindig lehet annyira táncolni, hogy mások károsodása mellett a kereskedő aránytalanul meggazdagodhasson, ha lelkiismeretlen és önző.

Mindezekhez még hozzá kell azt is vennünk, hogy Hazánk kereskedelme és hitel-élete legnagyobbrészt nem magyar faju egyének kezében van, s igy sokszor azok érdekeit szolgálja, akik miatt nem tud a magyar ur lenni saját hazájában. A szövetkezet tagjai ezzel szemben magának a falunak, a községnek tagjaiból, tehát magyar vidékeken magyar emberekből állanak, s igy a haszon legjelentősebb része saját érdekeinket szolgálhatja, egyuttal a szövetkezeti életet is egyre jobban fejleszive.

Lehetnek a szövetkezeti életben is hibák, tévedések, — mégis, aki ezek miatt magát a szövetkezeti gondolatot támadja, az fajtánknak és jövendőnknek ellensége. Ne féljünk azért! Jó uton járunk! Szolgáljuk csak ezután is szövetkezeteinken át magyar jövendőnket! (s. g.)

Magyar valóság — Valóság Magyarországon nehány adat tükrében

Az erdélyi fogyasztási szövetkezetek egyik elmult évi számadása került a kezünkbe.

Ebből olvastuk többek között a következő adatokat:

A tiszta nyereségből a különböző közjóléti intézményeken kivül az erdélyi szövetkezetek az öt erdélyi felekezeti gimnáziumnak 5000—5000, tanoncothonok létesitésére az arra illetékes hatóságoknak 8000, iskolán kivüli népoktatás céljaira 8000, a kolozsvári egyetem részére 20.000, a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium részére 20.000, hadiárvák felsegélyezésére 5000 pengőt, munkások felsegélyezésére, illetve segélyalaplétesitésére 10.000 pengőt adományoztak.

Köztudomásu az a tény, hogy a szövetkezetek vezetői, valamint tagjai csaknem kizárólagosan mind tiszta magyar emberek, akik legtöbbször minden nagyobb kereskedelmi felkészültség és gyakorlat nélkül tudtak olyan eredményt elérni, hogy a törvény által előirt osztalékon, valamint beruházásokon kivül a fenti tiszta magyar célok érdekében is tetemes összeget áldoztak.

Azt hisszük, ennél szebb példája és bizonyitéka nincsen annak, hogy a magyar ember bizony nagyon is jól ért a kereskedelemhez. Ez a kereskedelem azonban nem a liberális korszak elfajult és egyéni célok szolgálatába állitott kereskedelme, hanem a nemzet igazi érdekeit szolgáló, magasztos nemzeti munka.

*

Sokan nem tudják azt, hogy Budapesten 1935. évben az egyes ipari főcsoportokban a zsidó tulajdonosok arányszáma a következő volt:

vas és fém 49.8 %, gépgyártás 42%, villamos áramfejlesztő telepek 11.6%, kő, föld, agyag és üvegipar 40.8 %, fa és csontipar 53.2%, bor, sör, szőr, toll, viasszosvászon 68.5%, fonó és szövőipar 66.4%, ruházati ipar 72.8%, papiripar 57.9%, élelmezési ipar 38.7%, vegyészeti ipar 54.3%. sokszorositó ipar 45.5%.

Valamennyi iparágakban együtt a zsidók arányszáma 47 % volt.

Vajjon a többiből mennyi volt a magyar?

*

A kereskedelemben az egyes fő csoportokban a zsidók arányszáma a következőkép alakult: állat- és mezőgazdasági terménykereskedelem 72.7 %, fa 81.8%, vas és fém 54.5%, agyagipar termékek 100%, bőr, diszmű, papiros 66.7%, fonó, szövő 78.5 %, élelmezési cikkek 88.9%, gyógy- és vegyészeti áru 33.3%, könyvkereskedő, hirlapkiadó 71.4%, vegyeskereskedő 100%, szállitó és bizományos 100%. egyéb 100%, együtt a kereskedelem valamennyi ágában 78.9%, a zsidók részesedése a husznál több segédszemélyt foglalkoztató vállalatok tulajdonosai közt.

A zsidóság tulsulya az ipari és kereskedelmi vállalatok tulajdonosai körében magával hozza természetesen, hogy a jobban fizetett állásokat csaknem mindenütt zsidók foglalják el. Az iparban alkalmazott kereskedelmi tisztviselők között például 1936 ban 38.3% volt a zsidók arányszáma; az 500 pengőnél kisebb fizetésü tisztviselők között azonban csak 25.3% a zsidó; de 3—4000 pengő fizetést élvezők között 37.5% ra, a 7—10.000 pengőt élvezők között 48.5% ra végül a 20—30.000 pengős fizetési csoportban 67% ra emelkedik a zsidók arányszáma.

Székelyudvarhely város idegenforgalma az 1943. évben

A város idegenforgalmi hivatala most állitotta össze az 1943. évi idegenforgalom hivatalos adatait.

A város szállodáiban, valamint az egyes hivatalok vendégszobáiban 1943. évben 7835 idegen szállott meg. Tekintettel arra, hogy 1942. évben a megszállott vendégek száma 5881 volt, a mult évben a növekedés 1954 volt, tehát mintegy 25%.

A város szállodáiban megszállott idegenek 15.036 napot töltöttek a városban. 1942-ben az itt eltöltött napok száma 7865 volt. A többiet 7171, tehát mintegy 50%.

A város szállodáiban külföldi 1943-ban csak 2 szállt meg, szemben az előző évi 9 külföldivel. Németek voltak. Eltöltöttek egy egy napot.

A szállodák idegenforgalma azonban csak egy része a tényleges idegenforgalomnak. Igen enyhe számitással a szállodai idegenforgalomnak kétszeresét vehetjük alapul. Ezek szerint a városban megszállt idegenek száma a mult évben kerek számmal 15.600-ra tehető. Szemben az előző évi 11.000-rel. Ez 25 százalékos növekedést jelent.

Figyelemmel arra, hogy a magánosoknál megszállt idegenek jóval hosszabb időt töltöttek a városban, mint azok, akik szállodákban szálltak meg, hozzávetőlegesen annak háromszorosát vehetjük s igy Székelyudvarhelyen az idegenek által eltöltött napok száma mintegy 45.000 napra tehető. Ez az 1942. évi adatokkal szemben, amikor is az itt eltöltött napok száma 33.000 volt, mintegy 50 százalékos növekedést jelent.

Szállodáink látogatottsága tekintetében a Diák és Turistaszálló vezet, ahol 1943 ban 3285 idegen szállt meg. Legelénkebb vendégforgalmat bonyolitott le a magántulajdonban lévő szállók közül a Kassay szálló 1836 vendéggel és 4928 eltöltött nappal. A Transsylvánia szállóban 1589 vendég szállott meg és eltöltött 2769 napot. Kisebb forgalmu volt a Szabó

szálloda, melyben csupán 914 vendég szállott meg, viszont 3318 napot töltöttek el vendégei.

Anyagiak tekintetében az idegenforgalom következő képet nyujt. Minden idegen átlag 20 pengőt költött el naponta a városban. Ez a szállodai idegenforgalomnál hozzávetőlegesen 300.000 pengőre tehető. Természetesen ebben a számban nem csupán a szálloda szobabér, hanem minden más elképzelhető kiadás is szerepel.

Tekintettel arra, hogy a magánosoknál megszállott idegenek napi kiadásai jóval kisebbre tehetők, mégis vehetjük az itt elköltött összegeket napi 10 pengő kiadással. E szerint a Székelyudvarhelyen megszállt idegenek mintegy 450.000 pengő pénzforgalmat jelentettek a város gazdasági élete számára.

— **Közellátási hirek.** 1. A közellátási hivatal felhivja a város lakosságát, hogy lakásváltozást, városról való eltávozást, vagy a családban előforduló bármely változást a közellátási hivatalnál jelentsék be. — 2. A »Közellátási szelvényiv« »A« betüs szelvényére $1^1/_2$ kg. borsó, »B« szelvényére 1 kg. bab vásárolható a kereskedőknél. — 3. A közellátási hivatal ujólag felhivja a gazdakönyvvel rendelkező termelőket, hogy akik termény és széna beszolgáltatási kötelezettségüknek még nem tettek eleget, haladéktalanul szolgáltassák be az előirt mennyiséget. — 4. A városi közellátási hivatalnál több tisztviselői állás van üresedésben. Pályázati kérések a Polgármesterhez nyujtandók be.

NÉPMÜVELÉS

Szabadegyetemi előadások.

E hó 20 án mult száz éve, hogy a magyar müvészet legnagyobb büszkesége: Munkácsy Mihály megpillantotta a napvilágot. A centenárium alkalmára a kolozsvári Ferenc József Tudomány egyetem Szabadegyeteme részéről felvinczi Takáts Zoltán egyetemi professzor volt Székelyudvarhely vendége, aki 17- és 18 án két szabadelőadásban ismertette Munkácsy Mihály müvészetét.

Az előadó részletesen számolt be Munkácsy regényes életéről, gyermekkori nyomoruságairól és későbbi dicső pályafutásáról, tüneményes sikereiről, melyeknek kapcsán a mi Munkácsy Mihályunk a müvészet ragyogó középpontjának, Párisnak legünnepeltebb személyisége lett. Takáts professzor azután közvetlen szavakkal minden müvelt hallgató számára felfogható módon elemezte Munkácsy festő müvészetét, beállitva azt kora müvészetének áramlataiba. Hangsulyozta, hogy Munkácsy Mihályt lehetetlen bármelyik iskola keretébe erőszakolva elképzelni, egyénisége, müvészi és emberi nagysága mindeniktől függetlenül bontakozik ki. Különösen kiemelte az előadó azt, ami Munkácsy müvészetében legértékesebb, a mélységes emberi vonást, azt a páratlan tulajdonságot, hogy a müvész emlékezetében oly élesen rajzolódtak meg a legrégibb gyermekkori benyomások is, és annyira elevenen éltek benne a legmagyarabb jellemvonások, hogy azokat hazájától térben és időben távol is a legerőteljesebben tudta kifejezésre juttatni. — Előadását azzal fejezte be, hogy Munkácsy korai halálával (1900 május 1.) nagy katasztrófa érte Magyarországot, mert nemcsak legnagyobb müvészét vesztette el benne, hanem egy olyan géniuszt, aki tökéletes kifejezésre juttatta kora szellemét, és ezáltal éppen ő lett az, aki legelevenebb kapcsolatot tudott teremteni köztünk és a nagy világ között. Munkácsy müvészetében az volt a legértékesebb, hogy emberi értéke még rendkivüli müvésznagyságát is felülmulta.

Mindkét nap szabadegyetemi előadását a Városháza tanácstermét zsufolásig megtöltő közönség hallgatta végig, és hálásan ünnepelte az előadót.

*

Népmüvelési előadássorozat Szombatfalván.

A szombatfalvi róm. kat. iskolában már hetek óta állandó teli házzal folynak a népmüvelési előadások. A mult hétfőn László Béla tanár tartott előadást Kossuthról és Széchenyiről. Lónay Ödön s. lelkész, a magyar politikai tájékoztató előadója pedig, a mai hadihelyzettel kapcsolatban, a magyar katonaeszmény ápolásáról és a honvédség megbecsüléséről mondott lelkesitő beszédet. Az előadás kiemelkedő száma volt még Kovács Ignácné harmonium kisérettel előadott gyönyörü énekszólója. Az előadáson közremüködtek ezenkivül a szombatfalvi Kaláka és a háziasszonyképző iskola növendékei szavalattal, illetve énekszámokkal.

—

Csik vármegye — Udvarhely, a székely anyaszék

Igen ügyes összeállitásu, egész kis könyvecskét kitevő, 48 gyönyörü fényképpel diszitett idegenforgalmi füzet került a napokban kezünkben. Cime: Csik vármegye, irója Székely Géza. Az Országos Magyar Idegenforgalmi Bizottság Csikvármegyei Tagozata adta ki ezt az igen szép, s az egész megyét megismertető, annak szépségeit legelőnyösebb oldalukról feltáró, részleges áttekintést adó füzetet. Aki átnézi, bizony kedve támad meglátni Csikországot...

Lapozva a füzetben eszünkbejut, mennyivel szegényebb anyagu és összeállitásu az a 16 fényképpel ellátott, egyetlen sovány leiró oldalt tartalmazó, vármegyénkről és városunkról szóló füzet, amely tudtunkkal az egyetlen a csikihez hasonló kiadvány. Városunk egyetlen látnivalójának a Ferencrendi templomot tartja ez a füzet, amelyben nem látunk egy telekfalvi faragványt, Vass Áron szobrot, aragonit vázát, — nem látjuk Parajd világhirü só-hegyeit, de még a Budvár jellegzetes »koponyáját« sem. Hogy azután Kereszturra, a lövétei »lábas házakra«, a bögözi templom falfreskóira, az énlakai rovásirásra stb. sem szó, sem kép nem jut, az magától érthető.

Jó lenne átnézni, kibőviteni, ujra kiadni ezt az idegenforgalmi szempontból annyira fontos ismertetőt, hiszen — mint olvassuk — az elmult évben városunkban 7835 itt szálláson lévő idegent tartottak számon.

EGY LEVÉL

I.

Mostanában gyakran olvastunk sexuáletikai kérdésekről, előadásokról, ankétokról. Legutóbb az ifjumunkások leveleit közölte egy koradélelőtti Budapesten megjelenő bulvárlap. Ezek a levelek a fenti kérdéseket nemcsak hogy vitatták, hanem felülkerekedve a keresztény erkölcs felfogásán fölényesen vallották »igazukat«, mely nem épitene, csak rombolna. Ezekkel a levelekkel szemben közlök egy levelet Székelyudvarhelyi uriasszony irta 1899-ben. Aktualitásából azonban semmit sem vont le az elmult idő.

A levélnek csupán a másolata van nálam. Évek óta kerestem a »cimzetteket«. Egyszer a »Nyugat Barátok körében« hasonló férfi nevet láttam, azonnal irtam, de a levél, mint »cimzett ismeretlen« visszajött. Most mégis közlöm, mert annyira szépek, nemesek sorai, hogy vétek lenne rejtve tartani őket.

Ime a levél:

„Lelkem kicsi fiam, édes Gy... m!

Itt ülök iróasztalom mellett, ép erőben, teljes egészségben, valami fájó előérzettől szorongatva, késztetve, hogy Neked lelkem nagyobbik fiam, Édesapa hasonmása Te, — halálomról, elmulásomról beszéljek. Az ember halandó. Egy kis szellő és megszünik lobogni a mécs, kialszik az élet... Én édes árva gyermekeim! Oh, hogy szeretnélek felnőve, emberekké válva itt hagyni benneteket, de hátha máskép van végezve számomra oda fönt? Ki tudja, nem környékez-e máris a halál lehelete?... Isten talán irgalmas, kegyelmes lesz hozzánk, megtart egymásnak, ha már elvitte a drága, jó Édesapát mellőlünk, de ezt csak kérjük, óhajtjuk! Ki tudna bizonyosat a holnapi napra?

Vedd tehát édes lelkem fiam soraimat! Gondozóid, kiket végakaratommal mellétek rendeltem, akkor fogják átadni, amikor legnagyobb szükséged lesz az édes anya szeretetteljes tanácsára, utmutatására, mikor kilépvén a világba, mint zsönge ifju tapasztalatlanul, ezer meg ezer veszéllyel, csábbal állsz szembe, de valahányszor már már eltántorodtál attól, ami jó, helyes, egyenes és becsületes, gondolj reánk! Gondolj Apádra, kinek, ha szorgalmasan olvasgatod végrendeletét, megtanulod belőle azt, hogy mik valátok Ti az ő szivének, — kinek még a tulvilágon sincs nyugalma Ti értetek. De megtanulod még azt is, milyen derék, önzetlen, szorgalmas, nemes lelkü, családjáért élő haló ember volt. És gondolj reám! Emlékezz reám fiam! Mikor e sorokat olvasod, már érett ésszel elmélkedsz gyermekkorod eseményei fölött, jusson eszedbe, soha el ne feledd azt az éjszakát, mikor Édesapátok karjaim között kilehelte lelkét, elvive magával mindenféle, meleget az én gyászos életemből, mely csak azóta és addig érdemelte meg az élet nevet, mig az ő erős karja oltalmazott, hü, drága szive forró szeretetével környékezett. Ő elszállt, elment, itt maradtunk mi magunkra védtelenül, árván, elhagyottan, — s hogy én ma mégis élek, örülök az életnek, értetek van édes gyermekeim. Lelkemnek nincs más célja, tartalma, csakhogy Titeket lássalak derék, boldog embereknek.

Kedves kicsi fiam, jó kis Gy... m! Te mindég hallgattál az édesanya szavára, — most mikor kilépni készülsz a világba, hogy ezentul a Te belátásod szerint intézd lépteid — most visszajövök a tulvilágról hozzád, kezeimet összekulcsolva, kérlek, könyörgöm neked (oh, amint e sorokat vetem a papirra, zokogva borulok föléje, ugy fáj a lelkem). Anya, a Te forrón szerető anyád kér: vigyázz az egészségedre. Egészség nélkül nincs élet, pokoli kin, gyötrelem a létezés. A Tantalus, vagy a Prometeus szenvedése mind gyönge hasonlatok ahhoz képest, mint egy egészség nélküli beteg ember szenved, kinlódik. Én mondom ezt neked, aki anyád; bátran elhiheted; én, aki láttam azt, kit e földön mindennél jobban szerettem, hosszu hosszu éveken át a leghatártalanabb kinokat szenvedni —, milyen Golgota volt az!... Damokles kardja, mely örökkön-örökké ott függött felettünk minden nap; minden óra, minden pillanat ujabb ujabb rettegést hozott, nem szünt az nappal és nem pihent el éjszakára, — oh milyen őrületes kinszenvedés volt az!

Vigyázz az egészségedre fiam! Ugy látom az apád természetét örökölted, az apád heves, indulatos, fékezhetetlen, szenvedélyes természetét, s ez, ami nekem kimondhatatlan aggodalmat okoz. Ha korán nem szoktatod magad a mértékletes élethez, korai sirodat megásod, parancsolj indulataidnak! Ki önmagán uralkodni bir, az magával hordja a boldogság, megelégedés magvát. Légy szorgalmas, de tul ne feszitsd erődet; inkább élj szerényebb viszonyok közt, mintsem erődet, egészségedet tedd kockára. S mindenek, de mindenek fölött az éjszakázást, a korhelykedést kerüljed, kártyát inkább kezedbe se végy, minthogy szenvedéllyel add utána magad. Azt egyáltalában nem kivánom, hogy filiszter légy, vagy éppen hogy aszkéta életet élj, csak éppen arra kérlek, maradj mindenben az arany középuton. A munka az, ami nemesit, ami minden rossztól megvéd, talizmán az életen át és még az is megárt, ha tulfeszitjük. Semmit, semmit ne engedj magad fölött szenvedéllyé fajulni. A szenvedély pusztit, rombol, öl; tönkre teszi még a legerősebb szervezetet is. Óhajtom, hogy keresd a társaságot, különösen leányos házakhoz eljárj, ott jól találd magad. Ki nem mondhatom mennyire sajnálom az olyan sivár lelkü fiatalembert, mely csak korcsmában érzi magát otthon s valóságos mártiromságot szenved, ha rendes öltözékben kell megjelenjen és a mosdatlan beszédet kerülnie kell. A fiatal leányok társasága olyan, mint egy virágzásba borult kert tavasszal, — ártatlan gyönyörrel tölti el a lelket. Lehetetlen, kiforditott okvetetlenkedés és jó adag cinizmus kell hozzá, hogy egy ifju ember inkább asszonyokkal érezze magát otthonosan, csupán azért, mert azok közt esetleg szabadabban beszélhet...

Te, édes Fiam keresd a magadhoz, korodhoz illő fiatal leányok társaságát, inkább örülj az ártatlanságuknak, mint a szellemeskedésüknek. Mulass mindegyikükkel egyformán, a flörtölést, melynek még a neve is undorral tölt el s melynél nagyobb hiányosságot nem ismerek, — kerüljed! Távol álljon az a te becsületes lelkedtől. Kellemes időtöltésnél egyéb célod ne legyen, mindaddig, mig korod és állásod magukkal nem hozzák, hogy komolyabban is gondolkozhassál. Az állás?! Ez az! Most éppen végeztél a középiskolával, remélem jól tanultál? Hogy ellustultál volna, fel sem teszem; tehetséged van és tudod, hogy kötelesség nélkül nincs élet. A gyermeknek, az ifjunak mindaddig, mig célját el nem érte, az a kötelessége, hogy tanuljon, aki kötelességének nem akar eleget tenni, az pusztuljon az utból. Kötelességnek megfelelni nem érdem, az kétszer kettő, mely változatlanul, ha tetszik, ha nem, mindég négy marad. (Folyt. köv.)

Nemzeti kereskedelmünk legerősebb pillére: a szövetkezet

Az egyetlen mentsvár.

Az erdélyi magyarságnak a megszállás éveiben egyetlen gazdasági mentsvára volt: *a szövetkezet.* Ebben a várban találta meg közművelődési, közgazdasági és megélhetési lehetőségeit. A szövetkezet kétféle volt: hitel és fogyasztási szövetkezet. Voltak szép számmal más szövetkezetek is, de tulnyomó számban és a legkivánatosabbak ezek voltak. Ezekre mondotta Kállay miniszterelnök 1941 nyarán Marosvásárhelyen: »Ne hagyjátok, hanem kövessétek a ti intézményeiteket, amelyek megtartottak benneteket huszonkét év alatt.« Ezeket a szövetkezeteket a nép szükségérzete hozta létre. Nem a hatalmi parancsszó alkotta meg ezeket, hanem onnan a mélyből, a magyar társadalom lelke mélyéből, szellemi és anyagi hiányainak érzetéből, a nemzeti fennmaradás gondjának ereje támasztotta őket.

Felszabadulás utáni furcsa jelek.

Különös dolog az, hogy mig a kisebbségi lét idején a szövetkezetek és a magánkereskedelem a maguk utján békésen haladtak együtt s mindketten a közös nyomás alatt edződtek és erősödtek: a felszabadulás óta a magánkereskedelem egyes tényezői kezeiket állandóan a szövetkezeti hálózat nyakára akarják tenni, és a hivatalos szerveket rá akarják venni a szövetkezetek kiirtására. Most másodizben történik, hogy a magánkereskedelem szervei illetékes helyen az iránt tettek lépéseket, hogy a Hangya szövetkezetektől a kormány vonjon meg egyes árukat, s csak a magánkereskedelem számára engedélyezze azoknak árulását.

Szerencse, hogy a kormányzat jól tudja, hogy az olyan áruk szétosztására, amelyeknél az a fontos, hogy a legjobban rászorultak jussanak hozzá, olyan nem hivatalos szétosztó szerv kell, amely teljesen megbizható szellemi és anyagi vezetőséggel rendelkezik, amelynek könyvelése esküt tett tisztviselők ellenőrzése mellett történik, amelynek kellő erkölcsi felelősségü igazgatósága már eleve biztositék arra, hogy a rábizottakat a maga teljességében, a törvények értelmében és a szabályok szerint hajtja végre.

Kik vezetik a szövetkezeteket?

A szövetkezetek vezetősége nem máról holnapra betelepedett idegen elem, aki csak azért jelent meg ebben vagy abban a községben, hogy hosszu évek alatt felszivja a község vagyonának tekintélyes részét, s lassanként magának házat, betétkönyveket szerezzen és birtokot vásároljon, hanem a helységben született, felnőtt, ott tekintéllyel és becsülettel rendelkező komoly, a saját faját szerető és azért felelősséget vállaló egyénekből áll. Épen ezért a szövetkezet nem is lehet vagyonéhes, hirtelen gazdagodni akaró alakulat, hanem inkább áruszétosztó szerv, amely a rendelkezésére álló áru menynyiséget a legkisebb haszonrészesedés mellett szétosztja. A szövetkezet születésének is az volt az oka, hogy a nagytőkés, szabadelvü társadalmi rendszer nyomán felburjánzott harácsoló és lelkiismeretlen magántőke a ránézve legtöbbször idegen magyar falvakban a kereskedelem kizárólagosságára törekedett.

A szövetkezet tiszteletben tartja a keresztény erkölcsöt, és a tisztességes polgári haszon, illetve a törvényes haszonrészesedés alapján árusitja a közszükségleti cikkeket. Ezzel sem fejezi be müködését, hanem az év végén számbavéve a nyers felesleget, a szövetkezet tagjainak nehány százalékra menő összeget a feleslegből visszatérit. Ez az összeg sokszor eléri a szövetkezet tagjainak üzletrész összegét.

Államfenntartó ténykedés.

Pontos könyvelés alapján az adózás alól ki nem bujhatik, de mint erkölcsi testület is, nem is törekszik arra, hogy az adó alól meneküljön, hanem éppen arra, hogy a magyar államot megfelelő módon saját hozzájárulásával fenntartsa. Éppen ugy igyekszik erre, mint a magyar nemzeti alapon álló magánkereskedők.

Az erdélyi szövetkezeti hálózat, mind a fogyasztási, mind a hitelszövetkezeti ág nemzeti alapon áll, éppen ezért nagyon nehéz olyan magyar hivatali szervet elképzelni, amely a szövetkezeti hálózat gyengitésére, a magyar népi kezdeményezés semmibevevésével a szövetkezetet támadná, vagy életének akadályozására vállalkoznék.

Ha joga van minden magyar állampolgárnak, bármiféle szakmüveltsége legyen is, kereskedést nyitni, sőt arra állami segitséget is vehet igénybe: milyen cimen léphet fel valaki, valamely közösség, a szövetkezet ellen, vagyis egy olyan társulás ellen, amely több kistőkés magyar ember egyesült kereskedelmi és társadalmi szükséglete kielégitésére alakult?

A közmüvelődés eszköze

A szövetkezet ugyanis nem pusztán kereskedelmi szerv! A szövetkezet egyidejüleg közmüvelődési szerv is. A szövetkezetek nagyon sok községben közmüvelődési házat, iskolát, templomot épitettek, vagy nagy összegeket áldoztak azok felépitésére. A szövetkezetek tanulók jutalmazására, tanittatására, kereskedelmi és ipari kiképzésre állandóan nagy összegeket adományoztak és adományoznak. A szövetkezetek ipari és kereskedelmi tanfolyamokat rendeznek, illetve a központi szervek utján rendeznek. Tehát a szövetkezeti hálózat a magyar közmüvelődésnek is komoly szerve. Ezt tudomásul kell vennie minden magyarnak.

Az elmondottak alapján világossá válik az a tény, hogy a szövetkezetek gyengitése a magyar nemzeti ellenállóképesség sorvasztását jelenti.

Fajvédelem

Az erdélyi szövetkezeti hálózat körülbelül 900 családnak ad kenyeret. Ez a 900 család a maga egészében magyar, sőt fajilag is magyar. Akkor tehát, amikor a magyarnak nevezett kereskedelmi életben a forgalmazott tőke 75%-a még mindig zsidó tőke, hogy akkor hogy jut eszébe magát magyar kereskedőnek valló egyénnek az, hogy a szinmagyar tőkével és a szinmagyarságot segitő gazdasági és kulturális erőkkel dolgozó Hangya szövetkezeti hálózatot támadja, hogy jut eszébe, hogy a 900 magyar családnak kenyeret adó szövetkezeti hálózatot kikezdje: csak a nemzetárulást érintő vagyonéhség magyarázhatja meg.

Nem megfosztani kell a Hangya szövetkezetieket egyes árucikkek forgalombahozatalától, hanem éppen ellenkezőleg ki kell terjeszteni müködési körüket, ki kell bőviteni a Hangya szövetkezetek ellátását nemcsak a textilárukkal, hanem a vas- és fémipari, az üveg- és porcellánipari termékekkel is. Igen is, azokkal is! Mert most mi a helyzet? Az, hogy szeget csak a zugkereskedelemben lehet vásárolni 18—20—22 pengős árakon, lámpacső nem kapható, csak titkos utakon és tizszeres áron. És ezek az áruk sohasem a szövetkezetek utján feketedtek meg, és nem a szövetkezetek jövedelmét fokozták!

A javak arányos elosztásáért!

A magyar gazdasági élet iránya az irányitott nemzetgazdaság jegyébe lépett. Irányitani pedig teljes biztossággal a tisztán erkölcsi alapon, és nem a tisztán anyagi jövedelmezőségre épitett vállalkozásokat lehet. A szövetkezet mindig fölemelni, vagyonositani akar, nem pedig vagyonosodni. A nemzeti létnek nem érdeke, hogy egyesek a nemzet többségének terhére gazdagodjanak, hanem az az érdeke, hogy a kereskedelem maradjon hivatása keretében: a javak arányos elosztásának szolgálatában. A Hangya szövetkezetek ennek a célnak a szolgálatában állanak. Hivatástudatuk teljes, munkásságuk becsületes és időálló, fennmaradásuk minden ellenkező iparkodással szemben biztos.

*

Végezetül rögzitsük le: Minden magyarnak joga van arra, hogy saját anyagi és közmüvelődési előhaladása érdekében egyesületet vagy szövetkezetet alakitson, annak segélyével magát s családját erősitse, élete fenntartásához szükséges mindennemü javakat beszerezzen, idegen fajok ellen magát védelmezze és idegen kereskedelmi tőkék kiuzsorázása ellen magát megvédje.

Nos.

— **Sulyos panaszok a MÁVAUT-ra.** Egyre több és sulyosabb panasz hangzik közönségünk köréből a MÁVAUT-járatok helyjegy-kiosztása és helybiztositásával kapcsolatban. Legutóbb egy tanitónővel történt meg, hogy idejekorán kivett hely-jegyét nem fogadták el, mert az »B« kocsira szólt és nem »F«-re, — más kocsi viszont egyáltalán nem indult, csupán egyetlenegy. Mikor pedig az irodában kicserélték a hibásan kiadott jegyet, — akkorra az autóbusz »megtelt« és az utas hely jegyestől lemaradt. — Kérjük az illetékeseket, hogy ragaszkodjanak saját szabályaikhoz, állitsanak betüket ismerő jegykiadókat és helyettesek, s ne tegyék ki állandó kellemetlenségnek azokat, akiket a kényszerüség MÁVAUT-kocsin utazni kényszerit. A rendet és szabályokat pedig akkor is be lehet tartani, ha történetesen Kecsetkisfaludban bál van...

Gondos háziasszony
jóizüen nevet, mert
Diana sósborszeszt
üvegcserével
olcsóbban vehet.

A székelykereszturi állami polgári leányiskola leventeleány csoportjának müsoros estélye

Február 19, 20 és 21-én háromszor megismételt sikert hozott a rendezőségnek és a szereplőknek leleményessége, illetve rátermettsége. Ujvári Gabriella tanárnő-oktatónő, Fülöp Zoltánné és Máthis Edith tanárnők a kis polgárista lánykák csoportjából valósággal müvészi tehetségeket hoztak felszinre. A müsornak kiemelkedő számai voltak Fodor Irma és Boér Margit polgárista lánykák szavalatai. Meglepetést hozott Nagy Ibolyka polgárista kellemesen csengő éneke, csak müdalok helyett jobban esett volna hamisitatlan székely énekeket hallani. Ujvári Elvira urhölgy zongora-, Orbán Károly ig. tanitó hegedü kiséretével Nagy Anna IV. polg. tanuló »Cinka Panna« c. melodrámát adott elő sikerrel. A Horvát Lajosné urnő átirásában előadott »Falusi vendég« c. szindarab szereplői is tudásuk legjavát adták. — Kedves üdeségükkel mély hatást váltottak ki a zenés tornagyakorlatok, amelyeknek betanitása Fülöp Zoltánné tanárnő érdeme.

A cél, amiért az estélyt megrendezték leventeleányokhoz illő: a hadbavonultak, valamint a hősi halált haltak hozzátartozóinak a megsegitése, és a zöldkeresztes csecsemővédelem. És a cél érdekében jónak látszott minden ut: szines tarkaság, szemet gyönyörködtető csillogás, farsangi karneval, modern dalkultura, érzelgős melódiák, hogy a közönség beleringassa lelkét a mesterséges feledtetés puhaságába. A közönség minden jelenet után tapsolt, ujrázott lelkesen, kitartóan, a szinpadi hejehujázó lengő magyarkodás megcsillogtatta a szemeket, — s a sok-sok szin között szinte szomoruan, bántó egyszerüséggel bujt meg a kis székely táncos csoport, s olyan bizonytalanul csengett a székely tánc egyszerü dallama. A taps utána szinte türelmetlenül hangzott: minek kell idehozni mindezt, minek kell magunkat nézni, hiszen a jóllakottságig tele vagyunk népi egyszerüségünkkel! Szórakozni akarunk! — És a közönség kitünően szórakozott.

Nem akar ez kritika lenni sem a rendezőség, sem a közönség részére, csak épen az általános belső tünet lerögzitése. Pedig feledni akarás helyett *jó lenne most és épen most egészen magunkba nézni!* Saját belső értékeinket bányászni ki még a legelrejtettebb lélekzugokból is. — Hiszen az a hatalmas munka, amelyet a rendezőség csodával határos türelemmel és hozzáértéssel kifejtett és kihozott a kis székely lánykák lelkéből, alkalmas lett volna arra, hogy *belső lelki értékeink* maradéktalan kivetitésére szolgáljon. Hiszen égető jelenünkben nem a bufeledésbe való menekülés a célunk, hanem épen ellenkezőleg a felelősségérzet felkeltése, a letünt álomvilág »békehangulata« helyett az ősi föld talajába való minél mélyebb gyökéreresztés . . . És erre igazán kitünő talajt adhatna egy hamisitatlan székely népi leányiskola.

— *mi* —

Törvényismertetés

Vitás zárórakérdések tisztázására.

A kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter a kereskedelmi és iparkamarák előterjesztései alapján 13.000—1944 sz. alatt körrendeletet intézett valamennyi másodfoku iparhatósághoz és a m. kir. rendőrség főkapitányságaihoz, amelyben több vitás zárórakérdést tisztázott. Ezek a következők:

1. Üzleti alkalmazottaknak az üzletekben való foglalkoztatása azon üzleteknél, amelyeket hétfőn zárva kell tartani, tilos. Ilyen napokon az üzlethelyiségben csak a vasuti küldemények átvételével megbizott személy tartózkodhatik.

2. Hétfői napon lehet-e foglalkoztatni az irodai munkát végző alkalmazottakat? Ez attól függ, hogy az irodai munkát az üzlethelyiségben vagy pedig térbelileg az üzlethelyiségtől elkülönitett, független helyen végzik-e. Az előbbi esetben hétfői napon egész nap és a hét többi napján az üzlet kötelező zárvatartásának ideje alatt az irodai alkalmazottakat irodai munkára berendelni, illetőleg irodai munkát végeztetni nem szabad. Az utóbbi esetben azonban — amikor tehát az irodahelyiség az üzlethelyiségtől független, térbelileg elkülönitett — nincsen akadálya annak, hogy irodai munkát hétfőn és a hét többi köznapján is a szokásos irodai órák alatt végeztessenek.

3. A nagykereskedők hétfőn is nyitva tarthatják üzleteiket éppen ugy, mint a hét többi napján. Nyitvatartási kötelezettség azonban reájuk sem hétfői, sem más napokra kimondva nincs.

4. A vegyeskereskedők (szatócsok) minden további vizsgálat mellőzésével a tulnyomóan élelmiszert árusitó üzletek közé tartoznak, tehát hétfőn nyitvatarthatnak, és egyéb hétköznapokon akkor nyitnak és zárnak, amikor a kizárólag élelmiszerüzletek. Délelőtt 9-től kezdve — déli záróra betartásával — az esti záróráig kötelesek nyitva tartani.

5. A nyitvatartási kényszer nem vonatkozik sem vasárnapokra, sem Gergely naptár szerinti ünnepnapokra, sem Nagypéntekre. Más vallási ünnepeken (görögkeleti, stb.) a kereskedő jogosult az iparhatósághoz való bejelentés esetén üzletét zárva tartani.

—

Nagysikerü előadások Székelykereszturon

Gazdag lelki épülésben volt része az elmult héten Székelykeresztur közönségének, azáltal, hogy Erdély kiváló egyénei tartottak számára előadást.

Dr. Gunda Béla egyet. ny. rk. tanár: *„Népi müveltség nemzeti jelentősége“* cimmel tartott előadást. Előadó a magyar nép fontosságával kapcsolatosan ismertette a mult század és a jelenkor népi alapokra támaszkodó iróit, és ezeknek irányzatán át, mint végső közvetkeztetést mondotta, hogy a magyar társadalom megitélésénél feltétlenül tekintetbe kell venni a magyar parasztságot, mint jelentős alkotó elemet. A magyar népi müveltség kárpátmedencei sajátságos helyzetének ismertetésével foglalkozva kihangsulyozta, hogy azt sem a germán, sem a szláv, sem a román hatás nem tudta megváltoztatni, ellenkezőleg nemzetiségeink követték mindég a magyar életformát. Példákkal is igazolta ezt: a cifra szürt tőlünk vették át a románok; magyar történelmi alakok gyakran kerültek bele a nemzetiségeink népi mondáiba, — de forditottan ez sohasem történt meg. Különösen a románság, szlávság népi formái mindég megbomlanak, ha a magyar életformával találkoznak. Ennek a magyar életformának a megőrzése azonban mintha jelen helyzetünkben veszélyben forogna. Népünk szellemében ma nem igen hangsulyozódik ki a régi hagyomány szeretete. A nép — és alatta a magyarságot értve — valósággal eltaszitja magától a régi, a magyar életformát. Történelmi tényekre hivatkozva figyelmeztet, hogy ettől az életformától elszakadni büntetlenül nem lehet, de a magyar ezt felsőbbrendüségének tudatában nem is teheti meg soha.

Kiss Elek dr. unitárius teológiai tanár *„Mi lesz holnap“* cimmel tartott előadást. A mai lelki háboru megingatottjai felé szólott inkább ez az előadás. Azok felé, akik a holnap nagy kérdőjele előtt megijedve mindég a holnap alakulására »spekulálnak«, s ebbeli ténykedésükben feledik a mának égető feladatait. Ne azon törjük a fejünket — mondotta —, hogy mi lesz holnap, hanem azon, hogy a mai nap munkáját mindannyian maradéktalanul végezzük el, mert ezzel biztositathatjuk leginkább magunk és fajtánk jövendője részére a holnapot.

Mikó Imre dr. orsz. gyül. képviselő *„Az erdélyi szellem“*-ről beszélt. Téved az — mondotta — aki szembe állitja a magyar szellemet az erdélyi szellemmel. Erdélynek nem voltak sohasem különálló politikai törekvései. Ezt bizonyitja az erdélyi szellem négy fő jellemvonása is. A sajátos történelem, amelyet a három nemzet uniója jellemez. Az erdélyi politika a fejedelemségek korában, amikor két hatalom ütköző pontjában kénytelen volt hintapolitikát követni, mégis a magyar államiság eszméjéhez való törhetetlen ragaszkodás jellemezte. Harmadik jellemvonása a vallásszabadság eszméjének diadala, amely minden más európai államnál hamarabb itt született meg. És végül Erdélyben az emberek közötti különbségek sohasem voltak nagyok. Erdély mindég példát szolgáltatott a szociális és demokratikus államformára. — Szomoru, hogy ezt a társadalmi és vallási összhangot most meg akarják bontani, pedig abban a hatalmas forgatagban, amely most körülöttünk tombol, csak ugy maradhatunk meg, hogyha erősen megszoritjuk egymás kezét, és minden eshetőségre felkészülünk. Ehhez az összefogáshoz az alapot csak az erdélyi magyar egyházak összefogása adhatja meg.

Végső eredményként leszürhetjük tehát azt, hogy az erdélyi szellem számunkra nem lehet egyéb, mint egy olyan következetes magatartás multunkhoz, önmagunkhoz, amely jövendő történelmünknek is irányt kell, hogy szabjon. — *mi.* —

MÁVAUT autóbusz

Érvényes 1943. dec. 6-tól további intézkedésig!

INDUL: Székelyudvarhelyről re		ÉRKEZIK:
4·45, 11·10, 13·30, 18·45	Csikszereda	7·25, 13·15, 16·45, 20·55
3·20, 13·20	Szászrégen	1·40, 14·40
7·35, 15·00, 19·15, X	Zetelaka ▲	7·25, 8·55, 16·20 1·40, 9 30, 12·00, 14·40, X
3.20, 7.35, 11·15, 15.45, 17.15	Parajd	18·35, 20·15 ●
4·45, 7·35, 11·10, 13·30, 18·45, 19·15 ▣	Szentegyházasfalu	7·25, 10·15, 16·45, 18·25, 20·55 ▣
3·20, 13·20, 17·15	Szováta község	9·30, 14·40, 1·40

▲ — Zetelakáról és Zetelakára vasár- és ünnepnap szünetel a forgalom
X — csak kedden, csütörtökön és szombaton közlekedik,
● — csak kedden közlekedik.
▣ — Szovátafürdőre is közlekedik.

KÖNYVISMERTETÉS

Erdély már az első világháboru előtt is a szövetkezetek klasszikus hazája volt. Az egymáson segités, a bajbajutott közös megsegitése: a kaláka szelleme ősidők óta a székely nép jellegzetes tulajdonsága. A szövetkezetek a kaláka szellemét uj és korszerü köntösbe öltöztetve ápolják tovább.

A földmivelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége is minden eszközt megragad arra, hogy a szövetkezeti mozgalmat megerősitse. Most ujabban is népszerü kiadványsorozatában kiadta dr. Ősy Oberding József egyetemi m. tanár »Mezőgazdasági szövetkezeti ismeretek« c. munkáját. A könyv irója munkájában részletesen ismerteti a mezőgazdaság helyzetét a kapitálista gazdasági rendszerben, a szövetkezeti gondolatot, az ujszerü szövetkezeti mozgalom kialakulását és annak történeti előzményeit, részletesen foglalkozik a magyar szövetkezeti mozgalom történetével, majd több fejezetben bemutatja a szövetkezetek válfajait, ugy mint a fogyasztási, termelő, a hitel, a mezőgazdasági beszerző és áruelhelyező szövetkezeteket. A „Mezőgazdasági szövetkezeti ismeretek« c. kiadvány, mely a falusi szövetkezetvezetőknek és gazdaköröknek hasznos utmutatóul szolgál, a kirendeltség kiadásában és dr. Solty Ernő miniszteri osztálytanácsos szerkesztésében megjelenő kiadványsorozat 20. száma.

HIREK

— **Urvacsoraosztás.** Vasárnap, böjtfő vasárnapján a református templomban Urvacsorát osztanak. Az istentisztelet a rendes időben : 10 órakor kezdődik.

— **Tompa-ünnepély.** A Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság Marosvásárhelyt, a Közmüvelődésiház kistermében 1944. február 27-én (vasárnap) esti 8 órás kezdettel *Tompa László tiszteletére* ünnepélyes diszülést tart, Sényi László főtitkár rendezésével, gazdag müsorral.

— **Leventeegyesületi közgyülés.** Városunk leventeegyesülete a városháza tanácstermében közgyülést tartott. A lemondás folytán megürült elnöki tisztséget egyhangulag dr. Tóth István pénzügyigazgatóval töltötték be. Remélhető, hogy az uj elnök megoldja a régóta nélkülözött levente-otthon ügyét is.

— **A Magyar Földtani Társulatnak** az ország vizügyeivel foglalkozó Hidrologiai osztálya a most megtartott tisztujitó közgyülésén az ásványvizkutatók képviseletében dr. Bányai János geologus mérnököt, a székelyudvarhelyi »Orbán Balázs« Borvizkutató Intézet vezetőjét választotta be választmányi tagjai sorába.

— **Irodalmi est Parajdon.** Szép müsoru, nagyszabásu irodalmi estet rendezett a parajdi járási leventeparancsnokság. A kulturház nagytermét egészen betöltő közönség előtt dr. *Dániel* Elemér ügyvéd Reményik Sándorról, dr. *Biró* Sándor tanár pedig »Magyar irók a nemzet életében« cimen tartott előadást. Szavalatok, zeneszámok egészitették ki az értékes müsort, melynek konferálását *Bene* László végezte.

— **A Dávid Ferenc Egylet** rendezésében városunkban tartott előadások a teljes siker jegyében történtek. Febr. 20 án S. Nagy László főszerkesztő nagy tetszés mellett sorakoztatta fel a székely mult kiváló alakjait, ébresztgetve a székely önbizalmat s erősitve a jövő reményét. Febr. 21 én dr. Kiss Elek D. F. Egyleti ügyv. alelnök előadásában fölemlitette nehány nagyszerü élményét, melyek kitermelték lelkében azt a keresztény vallás-erkölcsi meggyőződést, mely a maga optimizmusával Isten atyai jóságába vetett hitével és a tökéletesedésre teremtett ember nagyrahivatottságának tudásával csüggedetlenül tud imádkozni és dolgozni, küzdeni és áldozni a magyar nemzet és a tiszta kereszténység ügyéért. Mindkét előadást bevezette dr. Csiki Gábor esperes, kormányfőtanácsos, hirdetve annak szükségét, hogy a magyar legyen jó keresztény, legyen Isten népe, mert csak akkor élhet ezen a földön.

— **Uj közgyülési tagok.** Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottsága dr. Sebesi Ákos főispán elnökletével 1944. év február 15-én rendkivüli kis- és közgyülést tartott. A közgyülés sz. Szakáts Zoltán és Ugron János kisgyülési tagok lemondása folytán megüresedett helyeket titkos szavazás utján Becsek Aladár és dr. Nagy Lajos székelyudvarhelyi lakosokkal töltötte be.

x **Köszönetnyilvánitás.** Hálás köszönetet mondok a Polgári Önképző Egylet temetkezési vezetőségének, hogy Édesapám, Sille Károly elhalálozása alkalmával Csatóné őnagysága temetkezési vállalatának az 500 pengőt temetési költségekben pontosan kifizette. Kovácsné Sille Irma.

— **Asztalitenisz-verseny.** Mint egy magát meg nem nevező »Rendezőség« értesitésében olvastuk, egy dr. Filó polgármester által adományozott serlegért vasárnap, 27 én nagyszabásu versenyt rendeznek városunkban. Az egyesületekből háromtagu csapatok indulhatnak (több is). Ugyanakkor Udvarhely város 1944. évi egyéni bajnoksági versenyét is megtartják. A mérkőzések helyét ezideig nem közölték. — Sajnálattal olvastuk, hogy e versenyeket vasárnap, az *istentiszteletek alatt* is folytatják, noha pl. a református egyházban éppen Urvacsora-osztás lesz. A »rendezőség« meggondolhatná, hogy semmiféle ügyességi versenyt nem szabad a vallásos élet kárára megrendezni. Vagy távol akarják tartani azokat, akik komolyan veszik Isten Igéjét? Hir szerint az IKE tagjai nem is vesznek e versenyeken. — Mint érdekességet azt is megjegyezzük, hogy ez már a **második** Filó-vándorserleg városunkban. Az elsőt három éve nyerte el az IKE csoport a Kolpingtól, s az alapszabályok értelmében az már a tulajdonát képezi.

— **Tompa László élete és költészete** cimmel most jelent meg dr. Tóth Béla koll. tanár kis munkája, melyet később részletesen ismertetni fogunk. A munka a Könyvnyomda Rt. üzletében szerezhető be.

— **A székelykereszturi Petőfi filmszinház következő heti müsora.** 1944. február 27 én, (vasárnap) 1/23, 5, fél 8 órakor: »Havasi napsütés«. Főszerepben: Tolnay Klári, Turay Ida, Makay Margit, Csortos Gyula, Rajnay Gábor, Mály Gerő, Perényi László. — 1944. március 1 én, (szerdán) fél 3, 5, fél 8 órakor: »Éjjeli zene«. Főszerepben: Kelemen Éva, Sárdy János, Déli Sári.

— **A székely rovásirás**-ról tartott értékes előadást szerdán este városunkban dr. Herepei János tanár. A mindnyájunkat érdeklő előadásra lapunk legközelebbi számában részletesebben visszatérünk.

— **Csendes közgyülés a Nemzeti Bankban.** Fenti cimmel hosszabb cikket olvastunk a »Magyar Közgazdaság«-ban. Megtudtuk a cikkből, hogy a csendes közgyülés elnöke *Posch* Gyula, aki a közgyülésen megemlékezett a főtanács egyik nemrég elhunyt tagjáról: *Schmidt* Richárdról. Majd *Nilsen* Rudolf felolvasta a számvizsgáló bizottság jelentését, *Quandt* Richárd nyereség-felosztó javaslatát. Azután választottak: a főtanácsba dr. *Thaly* Zsigmondon kivül beválasztották *Stühmer* Gézát, póttagnak pedig *Burchard Bélaváry* Rezsőt. Végül egy lemondott számvizsgáló bizottsági tag helyébe *Wéber* Róbert került. — Mindenkit megnyugtathat, hogy országunk legfőbb pénzintézetének vezetői között **egyetlenegy** magyar nevet is olvashat . . .

x **Köszönetnyilvánitás.** Felejthetetlen jó férjemnek, illetve Édesapánknak halála alkalmával kifejezett részvétet hálásan köszöni a *Hadnagy család.*

— **Uj bélyegek.** Március elsején uj, jótékony bélyegsorozatot bocsát ki postánk. A bélyegek 20+20, 30+30, 50+50 és 70+70 filléresek lesznek. Többletáruk a magyar vöröskereszt támogatására szolgál. A kétszinnyomatu, szépnek mutatkozó bélyegek megjelenését érdeklődve várják a bélyeggyüjtők. Aki levelére ilyen bélyeget tesz, az a vöröskereszt támogatásán kivül ismerőseinek is örömöt szerezhet, hiszen az ilyen bélyegek értéke többnyire lepecsételve is annyi, mint uj korukban.

x **Köszönetnyilvánitás.** Mindazoknak, kik részvétüket bármilyen módon felejthetetlen testvérem: Ungvári Anna halála alkalmával kifejezték, és segélyeztek, ezuton mondok hálás köszönetet. *Csont Ferencné.*

Szerkesztői üzenet. B. L. Parajd. A hir már régebben megjelent egyik napilapunkban. Lehetőleg nem »felfrissitett« hireket kérünk!

— **Meghosszabbitották a mezőgazdasági munkások utazási kedvezményét.** A földmüvelésügyi miniszter a mezőgazdasági munkások és gazdasági cselédek utazási kedvezményét az év végéig meghosszabbitotta. A 350 km-nél nagyobb távolságra utazó mezőgazdasági munkások, ha legalább öten utaznak együtt és megvan az előirt hatósági munkaigazolványuk, 66 százalékos kedvezményt kapnak, a 350 km-en aluli távolságoknál az utazási kedvezmény 50 százalék.

— **A cipőtalpalás uj árai.** A közellátási miniszter rendeletet adott ki a cipőjavitási munkák árának szabályozásáról. A rendelet értelmében férficipő talpalás rámánvarrott 16.30, 15 pengő, talpalás és sarkalás szeges 19.40, 16.50 pengő, rámánvarrott 22.80, 19.90 pengő. Női cipők talpalása szeges 8.50, 7.50, rámánvarrott 11, 10.20 pengő, talpalás és sarkalás szeges 11.90, 10.20, rámánvarrott 14 40, 12.90 pengő.

x **Eladó** jó karban levő két sütős konyha kályha és két darab szoba kályha radiátorral. Cim: Orbán Balázs utca 86. v.

— **Cipészmühelyt állitott fel a székesfehérvári Közjóléti Szövetkezet.** Székesfehérvár Közjóléti Szövetkezete önálló cipészmühelyt állitott fel. Az üzem az utóbbi három hónap alatt 643 család lábbeligondjain segitett. Mintegy tizezer pengő értékben végzett munkát tulnyomórészt sokgyermekes családok számára, akik máshonnét a szükséges nyersanyaghoz nem tudtak volna hozzájutni. Kezdetben csupán egy vezető dolgozott két segéddel, nemrég azonban a segédek száma négyre emelkedett, akik maguk is sokgyermekes családokból kerültek ki. Az első három hónap jelentős hasznát az üzemben dolgozók között osztották szét.

Olcsó ágytoll! Tarka fosztani való 1·— P., jobb puha tarkatoll 1·90 P., sokkal jobb 3 P., mégjobb 3·80 P. Szürke vegyes 5—7—9 és 10·— P. Fehér fosztott pehelyes 18—21—23 és 26·— P. szállit 5 kg.-os csomagolásban, postán, utánvéttel bérmentve. Köztisztviselőknek 3% engedmény. **Özv. BÓDY LAJOSNÉ** ágytollvállalata, Kiskunfélegyháza, Brassó u. 26. szám.

— **Fertőzőbeteg kimutatás** Udvarhely vármegyében 1944. év január hó II. felében előfordult megbetegedésekről. Toroklob: Székelyudvarhely megyei város 1 eset. Kanyaró: Oklándi járás 47 eset. Vörheny: Székelyudvarhely megyei város 1 eset, oklándi járás 2 eset. Tifusz: Parajdi járás 1 eset, székelyudvarhelyi járás 1 eset. Tüdőbaj: Székelykereszturi járás 2 eset, Székelyudvarhely megyei város 2 eset, parajdi járás 3 eset.

x **Lomási tisztviselő** azonnali beköltözésre butorozott szobát keres. 2-2

Itélet egy Murgács-pörben

Murgács Kálmán nóta-szerző, a magyar müdalok egyik buzgó gyártója, beperelte szerzői jog el nem ismeréséért az Operaházat, mert Ottó Ferenc »Julia szép leány« c. rövid operájában egyik dalát mint »népdalt« énekelték. Az ügy minket annyiban érdekel, mert az illető opera szerzője azzal védekezett, hogy ezt a dalt a kecseti Kaláka budapesti bemutatkozóján hallotta, mint székely népdalt.

A Zenei Tanács szakvéleményének alapján most legfelső fokon a kuria kimondotta, hogy a »Hosszulábu gólya« c. vers nem népdal. Igy Murgács Kálmán megnyerte perét.

A Dankó Pista—Balázs Ferenc—Fráter Lóránd—Murgács Kálmán féle dalokról zavaros itéletü közönségünk — ugy látszik — még mindig nem képes megkülönböztetni a magyar nép lelkéből fakadó, igazi népdalt. Nem is csoda ez, hiszen sokak szemében, s a magyar rádió beállitása szerint is ez a mesterkélt müdal gyártás az igazi magyar nóta. Érzelgős szivü hajadonok ezt zongorázzák esthosszat, — méla kedélyü ifjak ezeken át öntik ki szivük bubánatát. Milyen jó lenne már, ha minden birói itélet nélkül vissza tudnánk adni az összes »Hosszulábu gólyá«-kat szerzőiknek, — s visszatérnénk az öröktiszta, üde forrásvizhez: népünk kimerithetetlen gazdaságu népdal kincséhez. De ehhez, — ugy látszik — éppen olyan sok idő kell, mint minden más öntudatos magyar megmozdulásunkhoz. Vajjon mikor fogják nóta-szerzőink boldog és büszke öntudattal azt vallani be, hogy őket népünk ősi ritmusainak zenéje ihlette müveik megalkotásában?!

HASZNOS ROVAT:

Mit kell mindenkinek tudnia a gümőkórról (tuberkulózisról), annak megelőzéséről és gyógyitásáról?

II.

A felnőtt-fertőzés esetei

A felnőttkori gümőkóros fertőzésnek lényegileg két utja van: vagy sulyos fertőzés, azaz gümőbacillusok nagymennyiségü tömeges belégzése, miáltal kivételesen egészen uj fertőzést, megbetegedést is kaphatunk, vagy általa a gyermekkori nem tökéletesen gyógyult gócot — s ez a gyakoribb eset — reaktiváljuk, kiujitjuk. Hogy ez a belégzéses fertőzési mód — hála a gyermekkori minimális fertőzéseknek — nem annyira veszedelmes felnőttnél, mint gyermekkorban, mutatja az a tapasztalati tény, hogy kórházak, szanatóriumok tüdőosztályának orvos és ápoló személyzete, (— akik elkerülik, hogy a betegek rájuk köhögjenek, leheljenek és ahol a köpőcsészés rendszer is jól működik), — csak kivételesen betegednek meg.

A felnőtt ember gümős fertőzésének másik utja nem külső fertőzés, hanem a belső ellenállás leromlása, szervezetünk gümőkórral szemben fennálló védettségének csökkenése vagy eltünése, mikor is külső fertőzés nélkül is a látszólag gyógyult gyermekkori sulyosabb fertőzés lappangó vulkán állapotából kitör ujra. E sorok olvasása azokat is megnyugvással töltheti el, akik tudják, hogy a tüdejük »foltos«. Ezek szervezete is az átesett fertőzés folytán védettebb egy feltétel mellett: ha gondosan egészséges módon élnek.

Gyengülő ellenállás

Gümőkórral szembeni ellenállásunk, védettségünk többek között a következő körülmények között gyengül vagy tünik el:

1. Bizonyos fertőző betegségek után. Mindenkinek tudnia kell, hogy gyermekkorban szamárköhögés, kanyaró utáni 3—6 hétben fokozottá válik a gümős fertőzés iránti fogékonyság, — fokozott legyen tehát ezen idő alatt a gyerekünk kimélése és orvosi ellenőrzése. Felnőttkorban viszont egyes náthaláz, kimerito heveny lázas betegségek tesznek fogékonnyá.

2. Szeszes italokkal, nikotinnal való visszaélés, és különösen ha ehhez éjtszakázás, rendetlen életmód társul, tüdőbajra hajlamosit.

3. Hosszu hónapokon át tartó egyoldalu és elégtelen táplálkozás, különösen ha ehez testi és lelki megrázkódtatások, kimerülés járul, a tüdőbaj szállascsinálója. Itt a hangsuly a hosszu hónapokon van, mert az emberi szervezet védekezőképessége csodásan működik, a megpróbáltatások inkább edzésünkre szolgálnak.

Visszaélés ifju erőnkkel

Nem mulaszthatjuk el itt rámutatni a serdülő és ifju kornak az egészséggel szembeni kirivó és kihivó egynéhány visszaélésére.

Ilyen a divatból való erőszakos fogyókurák veszedelmes hóbortja. Ha az étkezési megszoritásokat nem kellő hozzáértéssel és nem a szervezethez szabva végezzük: nem fogyást, hanem a szervezet ellenálló erejének a leromlását érjük el, és utat nyitunk a gümőkór felléptének.

Ugyanily hibát követ el az ifju, ha tekintet nélkül arra, hogy esetleg éppen egy lázas betegségből kelt fel, az egészség rovására is tulfesziti a vizsgákra való készülés erőkifejtését. Az ifju szervezet nagy erőfeszitésekre képes, — igen, de ne tegyük szervezetünket nagy erőpróbára olyankor, amikor ellenálló ereje valami előzetes betegségi vagy más okból éppen leromlott állapotban van. Ehhez hasonló a »haláltánc« esete, amire falun látunk gyakrabban példát. Közvetlenül az ünnepek előtt betegszik meg a leány, de a világ kincséért sem lehetne viszszatartani, és félig gyógyultan vagy betegen rohan a sokszor napokon át tartó táncba, ahol »halálra táncolja« magát, — s a tánc pirját arcán a halál rózsájának pirja váltja fel. Ehhez hasonlitható a városiak ugyanilyen esete, amikor ifjainkat egy esetleg közbejött betegség sem tartja vissza a tulhajtott sporttól.

A felnőttek védekezése

A felnőttkori gümőkór elleni védekezés alapelvei tehát a következők: kerülni a gümőbacillusok tömeges belégzésének alkalmait egyfelől, szervezetünk ellenállásának leromlását másfelől. Szervezetünk védekező erejét a gyermekkorban elkezdett edzéses életmóddal fokozzuk, valamint később a táplálkozás, mozgás, munka és pihenés helyes beosztásával. Ha pedig valamilyen lázas betegségen estünk át, utána egy ideig ne legénykedjünk, hanem a lehetőség határán belül kiméljük magunkat, s ha a heveny lázasszak elmultával teljes helyreállásunk késik, ha testsulyunk tovább csökken, ha a »hülés« 10—14 napnál tovább tart, s csak köhécselünk, izzadunk, fáradunk stb., menjünk idejében röntgenvizsgálatra. Hazánkban ma már mindenkinek módjában áll a mellkas sugaras átvilágitása.

Ha a tünetek nem javulnak, ne mulasszuk el az ujabb röntgenes orvosi ellenőrzést. Félre ne értsen senki: hátfájás, izzadás, fogyás, köhögés, köpés nem feltétlenül jelenti, de *jelentheti* a gümőkóros fellángolás kezdetét. Lázas megbetegedések után a lábbadozás szakában és máskor is elég gyakran tapasztalunk ilyen tüneteket. Nos, csak a röntgen vizsgálat döntheti el, ha mégis gümőkór indulásának volnának a jelei.

Gyógyitható!

A felnőttkori tüdőbaj vagy jóindulatu elmeszesedő formáju, vagy a tüdőszövet szétesésével járó kavernás formát veszi fel. Mindkettő feltétlenül gyógyitható az esetek tulnyomó részében, ha idejében részesül megfelelő szakkezelésben. Láttuk, hogy ma kivétel nélkül mindenki számára lehetővé van téve az idejében való röntgenes vizsgálat, s igy a baj idejében való felismerése.

Az idejében felismert tüdőbajosok gyógykezelésével azonban egy kis nehézség van: egyelőre nincs annyi gyógyintézet, mint amekkora a szükséglet, és mint amennyi a betegség terjesztésének megakadályozása érdekében az összes bacillust köpők elkülönitésére szükséges volna. De folytonos haladásban vagyunk — hála az egészségügyi kormányzatunk valóban uttörő munkásságának —, és a háboru után Isten segedelméből ezt a hiányt is hamarosan megoldjuk a többi nagy nemzeti kérdésünkkel együtt!

Addig is megnyugtató az a munka, amit közkórházaink és tüdőgondozóink végeznek. Az idejében felismert eseteket vagy haladéktalanul szakkezelésbe veszik, vagy az arra okvetlenül rászoruló eseteket tüdőintézetbe küldik. Lesujtó a dologban az, hogy még ma is tul gyakran látunk elhanyagolt eseteket, azért mert annyira megkésve megy a betegek egy része röntgenes vizsgálatra, hogy a betegség akkorra mindkét tüdőt már nagyon megtámadta.

Ezért van szükség a hasznos rovat egészségvédelmi cikkeire is.

—pó.

---

x **Szabadkézből** több házi ingóság és egy cipészmühely-felszerelés géppel árverés utján e hó 27-én délután eladatik Székelylengyelfalván a 20. házszám alatt. A megvenni szándékozók a helyszinen megvehetik.

x **Malom utca** 19. szám alatti belsőség eladó. Értekezni: Dr. Szabó Gábor ügyvéd irodájában. 2—2

x **Bélyegalbumot**, különösen régebbi magyar bélyegekkel megveszünk. Cim a kiadóban.

DEMETER autóbuszvállalat

Székelyudvarhely, Telefon: 109

Érvényes 1943 május hó 17-től

Indul	Székelyudvarhelyről re	Érkezik
5·30, 15·00	Sepsiszentgyörgy	11·00, 17·30
10·00, 16·00	Barót	8·45, 15·15
16·00	Lövéte	7·20
16·00	Homoródaróc	8·00

— **Gyermekeid jövője követeli: Add rendőrkézre az árdrágitót!**

x **Ottfelejtettem** valamelyik hivatalban aktatáskámat bélyegzőmmel. Becsületes megtalálóját kérem, hogy jutalom ellenében juttassa a kiadóhivatalba. *Dr. Csiky Andor ügyvéd.*

— **Tavaszi vetőmag akció.** A földmivelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége a termelés minőségi fejlesztése és egységesitése érdekében ez év tavaszán is minőségi sörárpa, takarmányárpa, és zab vetőmagakciót bonyolit le. A gazdaságok igénylését a vármegyei gazdasági felügyelőségek gyüjtik össze és elégitik ki, de csak készpénzfizetés mellett. A kiosztásra kerülő vetőmagvak ára a közellátásügyi miniszter által megállapitott ár, valamint métermázsánként 8 pengős felár. A vetőmagakcióban részesülő gazdaságok kedvezményben is részesülnek, ugyanis a minőségi vetőmag vasuti fuvarköltségét és a 8 pengős felár felét a földmivelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltsége viseli. A vetőmagakcióra jelentkezni lehet a vármegyei gazdasági felügyelőségeknél. Miután a vetőmagot minden körülmények között elsősorban a gazdaságnak magának kell megtermelnie, a kirendeltség akciója csak azt célozza, hogy a jól vezetett gazdaságoknak minőségileg jó vetőmagot biztositson. A rendelkezésre álló minőségi vetőmag csekély mennyisége miatt valamennyi igényt kielégiteni nem lehet.

APRÓHIRDETÉSEK

Ezen rovatban közölt hirdetések közlési dija 10 szóig 1 P. Minden további szó 10 fillér.

x **Sürgősen eladó** Kuvar-utca 1 szám alatti ház, egy szobával, konyhával és kamrával. 1—3

x **Örökbe** adnám két éves kislányomat. Érdeklődni lehet Rózsa-utca 60 szám alatt.

x **Jól** dolgozó felsőrészkészitőnőt, tanulóleányt és egy jó női aljamunkás segédet keresek. Gagyi Gyula, Kőkereszttér. 1—3

x **Eladó** 1944. március 5-én, vasárnap d. u. 2 órakor szabadkézből elárverezve uj ház, 2 parkettes szobával, konyhával, kamarával, felszerelt fürdőszobával és több mint egy holdas fiatal fákkal beültetett gyümölcsössel. Cim: Dénes József, Farcádi u. 10 sz. alatt. 1—2

x **Négy** szoba, konyha és egy szoba konyhás ház eladó, Hunyadi utca 48. sz. Érdeklődni lehet Fritz Károlynál, Árpád-u. 16. 3—3

x **A Könyvnyomda** keres egy jó családból való, 16 ik életévét betöltött, szorgalmas tanulóleányt és egy négy középiskolát végzett fiut tanulónak.

x **Lakóház** istállóval, csürrel Kriza János utcában, házhelyek a Mikó-utcában eladók. Érdeklődni lehet Fritz Károlynál, Árpád u. 16. 4—5

x **Asztalos tanoncot** azonnali belépésre felveszek. Balázs Imre, Mátyás király-tér 9. sz. 5—5

Felelős szerkesztő:
Tompa László
Felelős kiadó:
Ifj. dr. Jodál Gábor
Nyomtattatott: ifj. dr. Jodál Gábor könyvnyomdájában Székelyudvarhelyen